



מתורתו של צדיק אביר יעקב



משנתו של מרן רבי יעקב אביחצירא זי"ע | על דרך הפשט
לקט דרושים ומאמרים, כביאור פשט מצוות התורה וענייני עבודת השי"ת
שנלקטו מכל ספריו הק'

בס"ד, פר' לך לך תשפ"ו

בית יעקב

כל אבר מורכב מטוב ורע

עשו מלחמה את ברע מלך סדם ואת ברשע מלך
עמרה שנאב מלך אדמה ושמאבר מלך צביים ומלך בלע
היא צער (יד ב).

כאן בא לרמז האברים העלולים לעשות עברות שעמהם
נלחם יצר הרע בפחות הרמוזים בשמותיו הנזכרים. והנה
כל אדם מרכב מטוב ורע, וכל אבר מאבריו כך מרכב
מטוב ורע. וכאן בא לרמז האברים שעמהם נלחם יצר
הרע בכחותיו, **סדם** הוא הלב שהוא חומד, כשתחליף
אות סמ"ך באות ח"ת בא"ת ב"ש, נמצא 'סדום' הוא
'חומד', והוא הלב שבו תלויה החמדה. עמרה רומז על
העין כמשמעה, קרי בה 'עין מורה', העין שהיא מורה
לאדם דברים רעים. אדמה היא האזן, כשתחשוב אותיות
הסמוכות לאדמה כזה ב"ת ה"א ג"ן וא"ו, עולה בהם ס"ג
גימטריא 'האזן'. צביים הוא הפה, דצבי מלשון רצון, כמו
'די הוה צבא' (דניאל ה יט). והפה מה שידצה יאמר, טוב או
רע, כמו שנאמר (משלי יח כא) 'מנות וחיים ביד לשון'. בלע
מלשון השחתה, היא הנדים המשחיתים:

יצר הרע נלחם בארבע כוחותיו נגד חמישה אברים

וזהו פונת הכתוב, עשו מלחמה, כלומר אלה הכחות
שזכרנו של יצר הרע, עשו מלחמה עם האברים של
אדם. והם אלה, תחלה הוא **סדם** הוא הלב שהוא חומד
כמו שכתבנו, ומה שאמר ברע הוא לרמז מה שכתבנו
דכל אבר מרכב מטוב ורע, ובאותו רע שבאותו אבר
מוצא יצר הרע פח לשלט בו ומולך עליו, וזהו אומרו
ברע מלך סדם, כלומר באותו רע שבלב בו מצא יצר
הרע למלך עליו. ואת ברשע מלך עמרה, באותו רשע
שבעין בו מצא יצר הרע למלך עליו. שנאב מלך
אדמה, שנאב קרי בו 'שונא אב', ואדמה הוא האזן
כמו שכתבנו, והאזן הזה שונא תוכחת אביו שבשמים,
ובזה מצא יצר הרע למלך עליו. ושמאבר מלך צביים,
שמאבר קרי בה 'שם אבר', וצביים הוא הפה. והנה
בעל לשון הרע לשון מדברת גדולות הוא כופר בעקר,
ואומר שפיו שלו הוא וברשותו הוא, כמו שנאמר (תהלים
יב ה) 'שפתינו אתנו מי אדון לנו', וזהו 'שם אבר', כלומר
כאלו הוא ששם אבר זה, ובזה מצא יצר הרע למלך
עליו. ומלך בלע היא צער, בלע, כבר כתבנו דבלע הוא
רומז לינים שהם עושים מעשה רע ומשחיתים, ויצר
אותיות 'ערץ', מלשון עריץ, שבידיו האדם הוא עושה
עריצות ופריצות, בהם פוגע בערוה, בהם גוזל וחומס,
בהם מכה אחרים, בהרמתם להכות נקרא רשע, וזהו
ומלך בלע היא צער, במה מצא יצר הרע למלך על
הינים, בשביל הרע שבהם היא העריצות הרמוזה במלת
צער כמו שכתבנו: (פיתוחי חותם)

יראת יעקב

להתדבק בשכינה צריך להוסיף קדושה אחר קדושה

ויאמר ה' אלקים במה אדע כי אירשנה, ויאמר אליו קחה לי עגלה
משלשת ועז משלשת ואיל משלש ותר וגו'ל. ויקח לו את כל אלה
ויבחר אתם בתוך ויתן איש בתרו לקראת רעהו ואת הצפר לא בתר
(טו ח-י).

אפשר לרמז דאברהם אבינו עליו השלום בקש מהקדוש ברוך הוא
שיוורוהו דרך ישרה כדי להתדבק בשכינה כראוי. והנה התדבקות האדם
בשכינה צריך קדושה אחר קדושה וטהרה אחר טהרה יום אחר יום,
ובכל יום יוסיף על היום שעבר, כדי שבזה יוכל לקנות נפש רוח נשמה,
ואם יזכה יוכל להשיג אף חיה שהיא נשמה לנשמה, ויזכה שתגיע לו
הארה גם מיחידה. והנה האדם קונה [נפש] ולא בשלמות, ואם מתעסק
במעשים טובים קונה נפש בשלמות, ואחר כך כדי להשיג הרוח, צריך
להוסיף קדושה על קדושה והשתדלות יותר מן הראשון, ואז משיג את
הרוח, ואחר כך טהור ידים יוסיף אמן להתאמץ בקדושה יתרה הרבה,
כדי להשיג הנשמה, ואחר כך השתדלות וקדושה יתרה כדי להשיג חיה,
והארה מן היחידה:

נרץ מתחלקים ח"י אינם מתחלקים

והנה הנשמה והרוח והנפש משכנם בגוף האדם בפנימיותו ממש,
הנשמה שורה במוח, והרוח בלב, והנפש בכבד, והחיה והארת יחידה
הם מקיפים מבחוץ ואינם נכנסים בגוף. גם דע שהנפש והרוח והנשמה
השורים בגוף, כל אחד ואחד מהם כלול משלשתן, דהינו הנפש יש
בה נשמה דנפש ורוח דנפש ונפש דנפש, והרוח יש בו גם כן נשמה
דרוח ורוח דרוח ונפש דרוח, והנשמה גם כן יש בה נשמה דנשמה
ורוח דנשמה ונפש דנשמה. והנה הנשמה והרוח והנפש, שלשתן
מתלבשים זה בתוך זה, הרוח מתלבש בתוך הנפש, והנשמה בתוך
הרוח. ומתחלקים כל אחד עם הדומה לו, דהינו הנפש דרוח עם הנפש
דנפש, והרוח עם הרוח, והנשמה עם הנשמה, וכן נמי הנשמה מתחלקת.
אמנם הרוח החיה והארת היחידה, הם מקיפים מבחוץ ואינם מתחלקים
כמו הנפש רוח נשמה:

אברהם טרח והשיג את כל חלקי הנרץ

וזהו פונת הפסוקים במה אדע כי אירשנה, דהינו הודיעני במה אתדבק
עם השכינה דבוק גמור, והשיבו הקדוש ברוך הוא, זה הדבר תלוי
בידך שצריך לטרח כדי לקנות נפש רוח נשמה חיה יחידה, ובזה תזכה
להתדבק בשכינה, וזהו קחה לי עגלה משלשת היא הנפש שהיא משלשת
בנפש רוח נשמה דנפש, ועז משלשת הוא הרוח שהוא משלשת בנפש רוח
רוח נשמה דרוח, ואיל משלש [היא הנשמה] שהיא משלשת בנפש רוח
נשמה דנשמה, ותר וגו'ל היא החיה והארת היחידה. וטרח עד שהשיג כל
אלה, וזהו ויקח לו את כל אלה ויבחר אתם בתוך, כנגד הנפש רוח נשמה
לבד הוא, דשך בהם התחלקות כיון שנקנסים בגוף. וזהו שאמר ויתן
איש בתרו לקראת רעהו, דהינו הנפש כנגד הנפש, והרוח כנגד הרוח,
והנשמה כנגד הנשמה כמו שכתבנו. ואת הצפר לא בתר, ואת לרבות
אחד, שהרי שנים הם, תור וגו'ל, והם כנגד החיה והארת היחידה שהם
מקיפים מבחוץ ואין בהם התחלקות כמו הנפש רוח נשמה:

וזכה אברהם אבינו עליו השלום לנפש רוח נשמה חיה יחידה, ועל זה
נאמר עליו (בראשית כד א) 'וה' ברך את אברהם בכל': (מחשוף הלב)

באור יעקב

שלח מלאך לפניך לשמרך בדרך

לפני ה' שיעצילם מכל צרה.

בסימם את התפלה, התכוננו להמשיך בדרך, אבל נתפלאו בשמעם מדברי הרב כי עתה לא ממשיכים, אלא כעת צריכים לחמם מים כדי לשתות כוס תה, ובמקום זה נתעכב עד למחרת באור בקר, כיון שלא הולכים בדרך בלילה. אז התחננו כלם בתחנונים לפני רבנו שלא יעשה כדבר הזה, כיון שהסכנה גדולה מאוד. ואולם כל הפצרותיהם היו ללא הועיל. הדליקו מדורה כדי שיהיה להם אור במקום, וכלם ישבו מסביב למדורה ושתו כוסות תה עם כבוד הרב.

בעודם שותים את התה, הם רואים מרחוק אריה ענק מתקרב אליהם ונוהם בכעס. פחד מות נכנס בכלם ורעדה אחזה את כל המלוים באמרם: "הנה כפי שאמרנו, הגיע סופנו, שהרי מי יוכל לנצח את האריה". ואולם רבנו אמר להם שלא יפחדו כלל. האריה התקרב עד המקום, שם פרע ורבץ על רגליו וישב על ידו ככבשה תמימה כל הלילה עד אור הבקר. שכן הוא נשלח אליהם מן השמים כדי לשמר עליהם מחיות רעות ומלכטים.

בבקר לפני צאתם לדרך, שאל רבנו את משמשו: "האם נשאר לך בשר?" השיב המשמש בחיוב, ואז אמר לו רבנו לקחת חתיכה גדולה, לנשת אל האריה ולתת לו אותה לאכל, וזה יהיה שכרו על ששמר עליהם כל הלילה. המשמש מלא תכף את הוראת הרב, והגיע לאריה ברעדה גדולה, ונתן לו את הבשר. האריה אכל מיד את הבשר, וחיש מהר עזב את המקום והלך לו. אז הבינו החילים השומרים שהם מלוים כאן מלאך אלקים, ואין להם ממי לפחד בכלל, באשר זכותו וקדושתו של רבנו עמדה להם לעזרם ולהצילם מכל צרה ונזק.

בעת בקורו של רבנו "אביר יעקב" זיע"א בתלמסאן שבאלג'יר, הזמן אל בית המושל לסעודיה, ואולם, רבנו לא טעם מאומה בסעודה, כיון שהמאכלים היו מאכלי טרפה, וכידוע טרפות מטמטמות את המח ואת הלב. בסיום הסעודה, כששב רבנו אל אכסניו, הלכו אחריו כמה משרתים של המושל, כשהם מובילים עמהם עשרה כבשים ושק סכר וקמח, ומוצרים רבים ללא חשש טרפה, באמרם לרבנו: 'כבודו לא רצה לאכל בבית המושל, ולכן המושל שלח לכאן את כל אלו כדורון לבית הרב, כדי שבעל האכסניה יכין מהם סעודה לכבוד הרב'. ואמנם, בעל האכסניה הכין סעודה גדולה ונכבדה, כאשר כעת הזמן המושל אל הסעודה באכסניה של רבנו.

בסיום הסעודה, כאשר עמד המושל להפריד מרבנו, שמע כי רבנו מתכוון מחר בבקר לעזוב את העיר ולחזור אל ביתו. אז צוה המושל לכמה מחיליו להשאיר עם הרב, כדי ללוות אותו עד ביתו. למחרת עם שחר, לאחר תפלת שחרית, נפרד רבנו מבני העיר כשכלם חולקים לו כבוד גדול ויצא בחזרה לשוב אל ביתו, כאשר החילים השומרים הולכים עמו כדי ללוותו בדרך, לשמר משודדים ומחיות רעות המצויות ביערות.

בדרכו, הגיע רבנו עם כל מלויו למקום שהיה ידוע כמקום מסכן מפני חיות רעות וליסטים מזינים. בהגיעו אל המקום הגיע בדיוק זמן תפלת מנחה, ואז אמר רבנו ליהודים אשר עמו: "הנה עתה זמן מנחה, ולכן על כלנו לעצור כאן ולהתפלל". החילים השומרים, בראותם כן, נתקפו בפחד גדול מפני סכנת המקום ואמרו לרבנו: "מקום זה הוא מקום סכנה ולא כדאי להתעכב במקום מסכן כזה". השיבם רבנו: "כל הטענות הללו בשבילי הם כאין, וכעת אנו עומדים להתפלל כאן". וכך כלם הכרחו לקים את דברי הרב והתפללו מנחה בהתלהבות, כשהם שופכים שיח

קדושת יעקב

עיקר התשובה להשלים מאה ברכות שהם תיקון לשכינה

לך לך שנאמר באברהם רומז למאה ברכות שהיה מברך

ויש לרמז בשלשה אבות עליהם השלום מאה ברכות בכל אחד מהם, שאברהם נאמר בו (בראשית יב א) לך לך שהם גימטריא מאה, ורומז למאה ברכות שהיה מברך בכל יום, ואמר לו הקדוש ברוך הוא מאחר שאתה נזהר לברך מאה ברכות בכל יום וכונתך להאיר לשכינה ולתקנה ולקשטה, תקון זה לא נאה היטב רק בארץ ישראל, שהיא מקום השכינה, ושם תשפיע עליה הברכות, וגם אני מברך אותך, כי המברך מתברך. וזהו נמי שנאמר עוד באברהם אבינו עליו השלום (בראשית כד א) ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל, 'ימים' גימטריא מאה, ורומז למאה ברכות שהיה נזהר לברכם בכל יום בכונה גדולה על תקונם. ועקר כונתו כי אם להשפיע לשכינה להחיותה מדלותה, ועל זה אמר בא בימים, דהינו השיג וידע כונת השרש מאה ברכות שהם גימטריא 'ימים', ומשום הכי גם הוא ברכו הקדוש ברוך הוא. וזהו וה' ברך את אברהם בכל, דהמברך מתברך. וגם כן יש לרמז מאה ברכות ביצחק אבינו עליו השלום, שכתוב בו (שם כו יב) ויזרע יצחק בארץ הוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו ה'. ויעקב אבינו עליו השלום גם כן כתיב בו (שם לג יט) מאה קשיטה, וזה רומז גם כן למאה ברכות דמאה ברכות הם לקשוט השכינה ולתקנה. (שערי תשובה מאמר כא)

ויאמר ה' אל אברהם לך לך מארצך (יב א)

תשובה ראשי תבות והזהר תשלים המאה ברכות שביום.

ועוד, 'מאה ברכות ביום' גימטריא 'זו התשובה' עם הכולל, לרמז דהתשובה המעלה היא שיהא נזהר בעל התשובה להשלים מאה ברכות ביום, דזה תקון גדול הוא, דהמאה ברכות שביום הם תקון לשכינה.

דדוד המלך עליו השלום הוא שתקן מאה ברכות ביום, כמו שכתוב (שמואל ב כג א) 'נאם הנבך הקם על, על' גימטריא מאה, ואמר רבותינו זכרונם לברכה (מ"ק טו:) 'הקם על שהקים עלה של תשובה, והקיים הגדול שעשה הוא שתקן מאה ברכות ביום להנאתה ולטובתה לתמכה ולסעדה.

אבות העולם השלימו מאה ברכות ובשל כך התברכו

וכן נמי אבות העולם עליהם השלום בשביל שהיו נזהרים לברך מאה ברכות בכל יום כדי להמשיך ברכות וחסדים לשכינת עזנו, גם הם נתברכו בכל מכל כל, שכל המברך מתברך, כמו שכתוב (משלי כב ט) 'טוב עין הוא יברך כי נתן מלחמו לדל', כתיב 'ברך' וקרינו 'ברך' ונתנויהו איתנהו, דהמברך יתברך, ומקרא זה עקרו על המלכות נאמר שהיא נקראת דלה ועניה: